www.wsws.org

ලෝක සමාජවාදී වෙබ් අඩවිය

හතර වන ජාත්‍යන්තරයේ ජාත්‍යන්තර කමිටුවේ ප්‍රකාශනය

සසප/ ලෝසවෙඅ ගිම්හාන පාසල 2005

තෙවැනි දේශනය: බෝල්ශේවික්වාදයේ සම්භවය හා "කල යුත්තේ කුමක් ද?"

2 වන කොටස

Lecture three: The Origins of Bolshevism and *What Is To Be Done?*
Part 2

ඩේවිඩ් නෝර්ත් විසිනි
2005 සැප්තැම්බර් 07

2005 අගෝස්තු මස 14 වැනි දා සිට 20 වැනි දා දක්වා මිචිගන්හි ඈන් ආර්බර්හි දී පැවැත්වුනු සමාජවාදී සමානතා පක්ෂයේ/ලෝසවෙඅ ගිම්හාන පාසැලෙහි දී ලෝක සමාජවාදී වෙබ් අඩවියේ කර්තෘ මන්ඩල සභාපති ඩේවිඩ් නෝර්ත් විසින් පවත්වනු ලැබූ " බෝල්ශේවික්වාදයේ සම්භවය හා ''කල යුත්තේ කුමක් ද? '' යන දේශනයේ දෙ වන කොටස යි මේ. මේ දේශනය කොටස් හතකින් පල කෙරේ. මෙය පාසැලෙහි පැවැත්වුනු තෙවැනි දේශනය යි.

ප්ලෙකනොව්ගේ දායකත්වය

රුසියාවේ මාක්ස්වාදී ව්‍යාපාරය සඳහා න්‍යායික හා දේශපාලනික පදනම් දමනු ලැබුනේ, ජනතාවාදයේ හා ත්‍රස්තවාදී නැඹුරුවේ බලවත් බලපෑමට එරෙහිව 1880 ගනන්වල දී ජී.වී. ප්ලෙකනොව් ගෙන ගිය අරගලය විසිනි. නව මාක්ස්වාදී ප්‍රවනතාවත්, ජනතාවාදීනුත් අතර භේදයේ අරටුව ලෙස පැවතියේ ඓතිහාසික ඉදිරි දර්ශන පිලිබඳ මතභේදයකි: එනම්, සමාජවාදය කරා රුසියාවේ මාවත වැටී ඇත්තේ ගොවි දේපල පිලිබඳ සාම්ප්‍රදායික සාමූහික (කොමියුන) රූපයන් සමාජවාදය සඳහා පදනම සපයන්නා වූ ගොවිජන විප්ලවයකින් ද එසේ නැත හොත්, සාර්වාදය පෙරලා දැමීම, ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී සමූහාන්ඩුවක් පිහිටුවීම සහ සමාජවාදයට පරිවර්තනය වීමේ ආරම්භය රුසියානු ධනපතිවාදයේ වර්ධනය සහ නවීන කාර්මික නිර්ධන පන්තිය බිහි වීම මත සිදු වේ ද යන්න යි.

කලක් ජනතාවාදී ව්‍යාපාරයේ ප්‍රධාන සාමාජිකයෙකුව සිටි ප්ලෙකනොව් ත්‍රස්තවාදයට සහ තීරක බලවේගය ගොවි ජනතාව වන්නේ ය යන ජනතාවාදී ගුනාංගීකරනයට එරෙහිව තර්ක කරද්දී ඔහු රුසියාව ධනපති මාදිලියේ වර්ධනයක් අත්පත් කොට ගනිමින් සිටින බවත් එම ක්‍රියාවලියෙහි නො වැලැක්විය හැකි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස කාර්මික නිර්ධන පන්තියක් බිහි වන බවත් මෙම නව සමාජ පන්තිය අවශ්‍යයෙන් ම විප්ලවවාදී ලෙස ඒකාධිපතිත්වය පෙරලා දැමීමේත්, රුසියාව ප්‍රජාතාන්ත්‍රිකරනය කිරීමේත්, සියලු රදලවාදී දේශපාලන හා ආර්ථික සුන්බුන් අතු ගා දැමීමේත්, සමාජවාදය කරා පරිවර්තනය ඇරඹීමේත් තීරක බලවේගය වනු ඇති බවත් පෙන්වා දුන්නේ ය.

මාක්ස්ගේ අභාවය සිදු වූ 1883 වසරේ ප්ලෙකනොව් විසින් 'කම්කරු විමුක්තිය' කන්ඩායම (Emanicipation of Labour Group) පිහිටුවීම, බුද්ධිමය වසයෙන් පමනක් නො ව කායිකව ම දැක්වූ ධෛර්යයට අමතරව ඉමහත් දේශපාලන පෙරදැක්මකින් යුතුව ද සිදු කල ක්‍රියාවකි. තව ද, එදා රුසියානු ජනතාවාදීන්ට එරෙහිව ප්ලෙකනොව් ඉදිරිපත් කල තර්ක, පසු කලෙක රුසියානු සමාජ ප්‍රජාතන්ත්‍රවාදී කම්කරු පක්ෂයට පදනම සැපයූ ක්‍රියා මාර්ගික අත්තිවාරම තහවුරු කලේ ය. එපමනක් ද නො ව මුලු මහත් විසි වන සියවස පුරා මත්, ඉනික්බිතිව අද දක්වාත්, සමාජවාදී ව්‍යාපාරය පෙලනු ලැබූ පන්ති හැඩ ගැස්වීම් හා විප්ලවවාදී මූලෝපාය පිලිබඳ තීරනාත්මක ගැටලු-රාශියක් පෙරදැකීමට ප්ලෙකනොව් සමත් විය.

අද දිනයේ ප්‍රධාන කොට ම ප්ලෙකනොව් සිහිපත් කෙරෙන්නේ දෙවන ජාත්‍යන්තරය සමයේ (1889-1914) මාක්ස්වාදී දර්ශනවාදයෙහි අර්ථකථනයන් අතර වැදගත් ම අයෙකු ලෙස පමනි. (එ ද සාමාන්‍යයෙන් ප්‍රමානවත් අගය කිරීමකින් තොරව ය.) විශේෂයෙන් ම ප්ලෙකනොව්ගේ ලේඛන අතරින් වැඩි කොටස, ඔහු හේගල්ගේ ද අපෝහකවාදී විධික්‍රමයේ ද වැදගත්කම අගය කිරීමට අපොහොසත් වූ බැව් පවසන අයවලුන්ගේ නොසැලකිලිමත් හා කටුක විවේචනයන්ට පාත්‍ර වී ඇත. එබඳු ප්‍රලාප කියවන යමෙකුට කල හැක්කේ, 'ඒවා ලියන පුද්ගලයන් ප්ලෙකනොව්ගේ කෘතීන් හෙලා දැකීමට පෙර එම කෘතීන් අධ්‍යයනය කිරීමට යම් කාලයක් ගත කරත්වා' යැයි ප්‍රාර්ථනා කිරීම පමනකි. මාක්ස්වාදී දර්ශනය සමග ප්ලෙකනොව්ට පැවති බුද්ධිමය සම්බන්ධතාව පිලිබඳ කරුනුවලට පසු අවස්ථාවක යලි ප්‍රවිෂ්ට වීමට මම බලාපොරොත්තු

වෙමි. එහෙත් අවංකව ම කිව හොත් මෙය, අපට දැනට වැය කල හැකි කාලයට වඩා වැඩි කාලයක් අවශ්‍ය කෙරෙන විෂයකි.

නොසැලකිල්ලට නො වේ නම් අවතක්සේරුවට සාමාන්‍යයෙන් පාත්‍ර වී ඇතිත විප්ලවවාදී මූලෝපාය විෂයෙහි ප්ලෙකනොව් විසින් කරන ලද තවත් සංග්‍රහයක් පිලිබඳව මේ අවස්ථාවේ දී අවධාරනය කරනු කැමැත්තෙමි. ඒ, සමාජවාදී විඥානය නිර්මානය කිරීමෙහි ලා තීරනාත්මක හා අත්‍යවශ්‍යක ගාමක බලයක් ලෙස, ධනේශ්වරයට එරෙහි තම ස්වාධීන දේශපාලන අරගලයේ වැදගත්කම ගැන නිර්ධන පන්තියේ විඥානය වර්ධනය විය යුතු ය යන අවධාරනය යි.

'කම්කරු විමුක්තිය' ව්‍යාපාරය පිහිටුවා වැඩි කලක් ගත වීමට පෙර ලියූ ඔහුගේ වැදගත් ම මුල් කෘතියක් වූ ''සමාජවාදය හා නිර්ධන පන්ති අරගලය'' නම් කෘතියෙහි දී ප්ලෙකනොව් කම්කරුවන් දේශපාලන අවශ්‍යතාවලින් තමන් දූෂනය නො කර ගත යුතු යැයි පවා පවසමින් දේශපාලනයේ වැදගත්කම ප්‍රතික්ෂේප කල රුසියානු අරාජකවාදීන්ගේ අදහස්වලට විරුද්ධ වූයේ ය. ''දේශපාලන අධිකාරය අත්පත් කොට ගත් කිසිදු පන්තියකට, 'දේශපාලනය' සම්බන්ධයෙන් තමන් දැක්වූ උනන්දුව පිලිබඳව කනගාටු වීමට කිසිත් හේතුවක් කිසි දා තිබී නැත. ඊට ප්‍රතිපක්ෂව ... ඒ සෑම පන්තියක් ම සිය වර්ධනයේ උච්චස්ථානයට නැගුනේ, දේශපාලන අධිකාරය තමන් සතු කර ගැනීමෙන් පසුව පමනකි... දේශපාලන අරගලය වූ කලි සමාජ ප්‍රතිසංස්කරනයේ උපකරනයක් බවත්, එහි සඵලතාව ඓතිහාසිකව ඔප්පු වී ඇති බවත් අපි පිලිගත යුත්තෙමු.''

එතැන් පටන් ප්ලෙකනොව්, පන්ති විඥානය වර්ධනය වීමේ ප්‍රධාන අවධීන් පිලිබඳව විමසා බලයි. ඒ පිලිබඳව කෙරෙන මතු දැක්වෙන දීර්ඝ උද්ධෘතය, එම ඡේදයෙහි ගැබ්ව පවත්නා නෛසර්ගික චිරස්ථායී ගුනය විසින් සාධාරනීකරනය කෙරෙයි.

''රාජ්‍යය තුල තමන් දරන *ආර්ථික* ස්ථානය හා *දේශපාලන* භූමිකාව ද අතර අන්තර්-සම්බන්ධය පීඩිත පන්තිය විසින් වටහා ගැනෙන්නේ ක්‍රමයෙනි. දිගු කලක් ගත වන තුරු, සිය ආර්ථික වගකීම් පවා මුලුමනින් හඳුනා ගැනීමට එය අසමත් වෙයි. එම පන්තියේ සාමාජිකයන් වන තනි පුද්ගලයන්, සිය දෛනික දිවි පෙවෙත ගැට ගසා ගැනීම උදෙසා දුෂ්කර අරගලයක යෙදෙන්නේ, තමන්ට හිමි කර දී ඇති කාලකන්නි ජීවන කොන්දේසි, සමාජ සංවිධානයේ කවර පාර්ශ්වයන් විසින් තමන් මත පටවන ලද දැයි පවා නො සිතමිනි. තමන් වෙත එල්ල කෙරෙන ප්‍රහාරයන් කොතැනින් එන්නේ ද, නැත හොත් අවසාන විග්‍රහයේ දී මෙම ප්‍රහාර එල්ල කොට ඇත්තේ කවරෙකු විසින් ද යනු නො විමසා ම ඔවුහු එම පහර වැලැක්වීමට යත්න දරති. තව මත් පන්ති විඥානය ඔවුන් තුල ඇති වී නැත. තනි තනි පීඩකයන්ට එරෙහි අරගලයේ දී ඔවුන්ට මග පෙන්වීමට චින්තනයක් නැත. පීඩිත පන්තියට තව මත් තමන් වෙනුවෙන් වූ පැවැත්මක් නැත. *අනාගතයේ* එය සමාජයේ දියුනුතම පන්තිය වීමට නියමිත නමුදු, තව මත් එය එසේ වීමට පටන් ගෙන නැත. පාලක පන්තියේ දැනුවත්ව සංවිධානය වූ බලයට මුහුන දී සිටින්නේ තනි හුදෙකලා පුද්ගලයන්ගේ හෝ හුදෙකලා පුද්ගල කන්ඩායම්වල හුදෙකලා ප්‍රයත්නයන් ය. උදාහරනයක් ලෙස අද වුව, එක් සුවිශේෂී අධි-සූරා කන්නෙකුට වෛර කරන, එහෙත් සූරා කන්නන්ගේ සමස්ත පන්තියට ම එරෙහිව සටන් කල යුතු බවට හෝ මිනිසා විසින් මිනිසා සූරා කනු ලැබීමේ ඉඩ ප්‍රස්තාව ම අහෝසි විය යුතුව ඇති බවට සංකාවක් වත් නොහඟින කම්කරුවකු අපට හමු වන්නේ ඉඳහිට නො වේ.

''කෙසේ වෙතත්, ටිකෙන් ටික, සාමාන්‍යයීකරනයේ ක්‍රියාවලිය බලපැවැත්වීමෙන්, පීඩිතයෝ පන්තියක් ලෙස තමන් දැනුවත් වීමට පටන් ගනිති. එහෙත් තම පන්තියේ පන්ති පිහිටීමෙහි සුවිශේෂත්වයන් පිලිබඳ ඔවුන්ගේ වැටහීම තව මත් බොහෝ දුරට ඒක-පාර්ශ්වික යඃ සමස්තයක් ලෙස සමාජ යන්ත්‍රනයේ ගාමක බලවේගයන් හා ඊට විභවය සපයන දුනු ඇටවුම් තව මත් ඔවුන්ගේ විමංසනාක්ෂියට හසු වී නැත. සූරා කන්නන්ගේ පන්තිය ඔවුන්ට පෙනී යන්නේ දේශපාලන සංවිධානයේ වරපටින් නොබැඳුනු එක් එක් තනි හාම්පුතුන්ගේ සරල එකතුවක් ලෙස ය. සිය වර්ධනයේ මෙම අවධියේ දී ... 'සමාජය' හා 'රාජ්‍යය' අතර පවත්නා සම්බන්ධය කුමක් දැයි... පීඩිතයන්ට තව මත් පැහැදිලි වැටහීමක් නැත. රාජ්‍ය බලය, පන්ති අතර සතුරුකම්වලට ඉහලින් පිහිටා ඇතැයි උපකල්පනය කෙරේ. එහි නියෝජිතයන් පරසතුරු පාර්ශ්වයන් සමගි කරන්නන් හා ස්වාභාවික විනිශ්වයකරුවන් ලෙෂ පෙනී යයි. පීඩිතයෝ ඔවුන් කෙරේ පූර්න විශ්වාසය තබතිත ආධාර ඉල්ලා තමන් කරන ආයාචනය ඔවුන් විසින් නො තකා හැරුනු කල්හි අතිශය පුදුමයට ද පත් වෙති. උදාහරන ගැන දීර්ඝව කතා නො කොටත මෑතක දී ආර්ථික ක්ෂේත්‍රයේ ඉතා ශක්ති සම්පන්න අරගලයක් කල, එහෙත් තව මත් ධනපති දේශපාලන පක්ෂ අතරින් එකකට අයත්ව සිටීම තමන්ට කල හැක්කක් ලෙස සලකන බ්‍රිතාන්‍ය කම්කරුවන් විසින් ද, ප්‍රදර්ශනය කොට ඇත්තේ සිය සංකල්පවල මෙවන් වියවුලක් බව පමනක් අපි සටහන් කොට තබමු.

පීඩිත පන්තිය තමාට හිමි තැන ගැන ගැඹුරු වැටහීමක් ලබා ගන්නේ, ස්වකීය වර්ධනයේ ඊලඟ සහ අවසන් අවධියේ දී ය. සමාජය හා රාජ්‍යය අතර සම්බන්ධය ඔවුහු දැන් වටහා ගනිති. සූරා කන්නන්

දමනය කර දෙන ලෙස, එම සූරා කෑමෙහි ම දේශපාලන අවයවයෙහි කොටස්කරුවන් වෙත තව දුරටත් ආයාචනය නො කෙරේ. රාජ්‍යය යනු අත්පත් කොට ගෙන ප්‍රතිසංස්කරනය කල හැකි බලකොටුවක් බවත්, සිය ආත්මාරක්ෂාව සඳහා එසේ කල යුතු ම බවත්, එය මග හැර යා නොහැකි බව හා එහි අපක්ෂපාතිත්වය කෙරේ විශ්වාසය නො තැබිය හැකි බවත්, එම පන්තිය දැන් වටහා ගනී. තමන් මත පමනක් විශ්වාසය තබමින්ත පීඩිතයෝ - ලැංගේ පැවසූ පරිදි, සමාජ ස්වෝපකාරයේ වඩාත් වැදගත් රූපාකාරය වන -- 'දේශපාලනික ස්වෝපාකාරය,' වටහා ගැනීමට පටන් ගනිති. දැන්, ඔවුහු පවත්නා සමාජ සම්බන්ධතා වෙනස් කිරීම මගින් ද, තමන්ගේ ම වර්ධනය හා සුභසාධනය සඳහා උචිත සමාජ පද්ධතියක් පිහිටුවා ගැනීම මගින් ද තමන්ට ම උපකාර කර ගැනීම සඳහා දේශපාලන අධිකාරය දිනා ගැනීමට සටන් වදිති. මෙම දේශපාලන අධිකාරී බලය වහා අත්පත් කර ගත හැක්කක් වන්නේ ද නො වේ. විරුද්ධවාදීන් තුල ඇති ප්‍රතිරෝධය පිලිබඳ සියලු අපේක්ෂා මැඩලමින්, බලවත් බලයක් බවට පත් වීමට ඔවුන් සමත් වන්නේ ක්‍රමයෙනි. දීර්ඝ කාලයක් ඔවුන් සටන් වදින්නේ සහන සඳහා පමනකිත ඉල්ලන්නේ ඉල්ලීම් ඉදිරිපත් කෙරෙන්නේ අධිකාරය වෙනුවෙන් නො ව, අනාගතයේ එම අධිකාරය දිනීම සඳහා වර්ධනය වීමේ හා පරිනත වීමේ ඉඩ ප්‍රස්තා සලසන ප්‍රතිසංස්කරන වෙනුවෙනිත තමන්ගේ හදිසිතම හා ආසන්නතම ඉල්ලීම් සන්තර්පනය කරන්නා වූ ද, දේශයේ සමාජ ජීවිතයෙහි සිය බලපෑම් පරාසය අල්ප වසයෙන් හෝ ප්‍රසාරනය කරන්නා වූ ද, ප්‍රතිසංස්කරන වෙනුවෙනි. තීරනාත්මක සටන සඳහා අත්‍යවශ්‍ය වන නොපසුබස්නා වීර්යය, සාහසික එඩිතර භාවය හා වර්ධනය පීඩිත පන්තිය විසින් අත්පත් කොට ගැනෙන්නේ, සතුරු භූමියෙහි වෙන් වෙන් කුඩා කැබලි සඳහා කෙරෙන මෙම අරගලයේ කටුක පාසල තුලින් ම පමනකි. එහෙත් එපරිද්දෙන් මෙම ගුනාංග අත්පත් කොට ගත් කල්හි, ඓතිහාසිකව මරනයට තීන්දු වූ පන්තියක් දෙස බලන ආකාරයට සිය සතුරන් දෙස බැලීමට ඊට හැකි යන සිය විජයග්‍රහනය පිලිබඳ අල්පමාත්‍ර හෝ සැකයක් ඇති කර ගැනීමට අවශ්‍ය නැත. විප්ලවය ලෙස හඳුන්වනු ලබන්නේ, දේශපාලන අරගලය බවට පත් වූ කල්හි පමනක් විද්‍යමාන වන්නා වූ විප්ලවවාදී පන්ති අරගලයේ දීර්ඝ නාටකයෙහි අවසන් ජවනිකාව යි.

''දැන් ගැටලුව වන්නේ මෙය යි: 'සමාජ ව්‍යුහය එහි ආර්ථික සබඳතා විසින් නිර්නය කෙරේ' ය යන කරුන මත පිහිටා කම්කරුවන් 'දේශපාලනයෙන්' ඉවත් කොට තැබීමට සමාජවාදීන් ක්‍රියා කරන්නේ නම් එය ඥානාන්විත ක්‍රියාවක් ද යන්න යි. සත්තකින් ම නැත: එසේ කල හොත් ඔවුහු, එමගින්, කම්කරුවන්ට සිය අරගලයේ උපස්තම්භය (ආධාරක රුඳවුම් ලක්ෂ්‍යය) අහිමි කරති. සූරා කන්නන් විසින් ගොඩ නගා ඇති සමාජ සංවිධානය වෙත තම ප්‍රයත්නය සංකේන්ද්‍රනය කිරීමේ හා තම ප්‍රහාර ඒ වෙත එල්ල කිරීමේ අවකාශය ඔවුන්ට අහිමි කරති. ඒ වෙනුවට කම්කරුවන්ට සිදු වනු ඇත්තේ, සෑම විට ම රාජ්‍ය බලය තම පැත්තේ තබා ගෙන සිටින තනි තනි සූරා කන්නන්ට හෝ, වැඩි ම වුව හොත් එවැනි සූරා කන්නන්ගේ වෙන් වෙන් කන්ඩායම්වලට එරෙහිව ගරිල්ලා යුද්ධයක යෙදීමට ය.''[3]

ප්ලෙකනොව් විසින් දියත් කෙරුනු අරගලය, තමන් සමාජවාදීන් ලෙස හඳුන්වා ගන්නා අයවලුන් සඳහා අත්‍යවශ්‍ය කාර්ය කොටසක් අර්ථදැක්වී ය. එනම්, කම්කරු පන්තියේ දේශපාලනික පන්ති විඥානය වර්ධනය කිරීම සඳහා ද, සමාජවාදී විප්ලවයේ නායකයා ලෙස එහි ඓතිහාසික භූමිකාව රඟ දැක්වීමට එය සූදානම් කිරීම සඳහා ද තම සියලු ප්‍රයත්නයන් ඒකාග්‍ර කිරීම යි. මෙම අර්ථදැක්වීමෙන් නිරායාසයෙන් ගම්‍ය වන්නේ, නිශ්චිත දේශපාලන වැඩ පිලිවෙලක පදනම මත මෙම පන්ති විඥානය පිබිදවීමට, වර්ධනය කිරීමට හා සංවිධානය කිරීමට ක්‍රියා කරන මෙවලම වසයෙන් පක්ෂයේ ඓතිහාසික වැදගත්කම යි.

ප්ලෙකනොව්ගේ ලේඛන විසින් ජනතාවාදීහු අර්බුදයට හෙලන ලදහ. 1880 ගනන්වල අග භාගය වන විටත ඊට යන්තම් දශකයකට ඉහත දී ''ජනතාවගේ'' අභිප්‍රායයෙන් පලා යන භ්‍රෂ්ටයකු ලෙස ඔවුන් විසින් හෙලා දකින ලද පුද්ගලයාගේ ප්‍රහාරයන් හමුවේ ඔවුහු පැහැදිලිව ම ආරක්ෂකවාදී වෙමින් සිටියෝ ය. ත්‍රස්තවාදයේ දේශපාලන බංකොලොත්කම වඩ වඩාත් පැහැදිලි වෙමින් පැවතිනි. ත්‍රස්තවාදයේ ඉලක්කය සාර්වාදී රාජ්‍යය බිය ගැන්වීම මගින්, වෙනස් ආකාරයකට කටයුතු කල යුතුව ඇති බව ඊට ඒත්තු ගැන්වීම බැව් පෙන්වා දෙමින් ප්ලෙකනොව් ද, දිනෙන් දින වැඩි වෙමින් පැවති මාක්ස්වාදීන්ගේ බලඇනිය ද, ''බෝම්බ රැගත් ලිබරල්වාදීන්'' ලෙස ත්‍රස්තවාදීන් නම් ගැන්වූහ. එම ලේබලය මීට ශතකයකට ඉහත දී තරමට ම අදට ද උචිත වන්නකි. තව ද, කම්කරු පන්තියේ විඥානය ඉහල නැංවීමට කෙරෙන දීර්ඝ කාලීන අරගලයක අවශ්‍යතාව නො තකා හරිමින්, ඒ වෙනුවට වීරෝදාර තනි පුද්ගලයන්ගේ පලි ගැනීමේ ප්‍රහාර මගින් මහජනයාට විදුලි කම්පන ලබා දීමට ක්‍රියා කිරීමෙන් සිදු වන්නේ ඔවුන් වියවුල් වීමත්, ඔවුන්ගේ දිරියබල සිඳීමත් පමනකැයි ප්ලෙකනොව් අවධාරනය කලේ ය.

මතු සම්බන්ධයි

සටහන්:

3. *Selected Philosophical Works* (තෝරා ගත් දාර්ශනික කෘති) 1 වන වෙලුම මොස්කව්: ප්‍රෝග්‍රෙස් පබ්ලිෂර්ස්, 1976) 76-80 පිටු.

© www.wsws.org